992 - ALLAH TEÂLÂ'NIN YARATTIKLARININ ÜSTÜNDE VE YEDİ KAT SEMÂNIN ÜZERİNDE OLDUĞUNA DÂİR DELİLLER

Soru

Bazı insanlar: 'Allah Teâlâ göklerin üstündedir', bazıları ise:'Allah Teâlâ için herhangi bir mekân yoktur' ? demektedirler. Bu meselede doğru olan görüş hangisidir?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Ehl-i Sünnet, Allah Teâlâ'nın zâtıyla kullarının üstünde olduğuna dâir Kur'an, sünnet, icmâ, akıl ve fıtrattan deliller göstermişlerdir.

Birincisi:

Kur'an-ı Kerim'den delillere gelince, Allah Teâlâ'nın yarattıklarının üzerinde olduğunu gösteren deliller değişik şekilde gelmiştir.

Nitekim bazen "Uluvv" kelimesi zikredilerek, bazen "Fevka" (üstünde/üzerinde) kelimesi zikredilerek, bazen her şeyin O'nun katından indiği zikredilerek, bazen amellerin O'na çıktığı zikredilerek, bazen de O'nun göklerde olduğu zikredilerek gelmiştir.

Örneğin "Uluvv" kelimesinin iki şu âyette geçmesi gibi:

[وهو العلي العظيم] سورة البقرة الآية : 255

"Allah, O'ndan başka ilah olmayan, kendisini uyuklama ve uyku tutmayan, Hayy, Kayyûm’dur (her an yarattıklarını gözetendir). Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. O'nun izni olmadan katında kim şefaat edebilir? (Hiç kimse şefaat edemez). O, onların (kullarının) yaptıklarını da, yapacaklarını da bilir. Onlar, O'nun dilediğinden başka ilminden hiçbir şeyi kavrayamazlar. Kürsü'sü gökleri ve

yeri kaplamıştır (kuşatmıştır), onların gözetilmesi O'na ağır gelmez. O yücedir, büyüktür." (Bakara Sûresi: 255)

Allah'ın Arşı, Kürsü'ye nisbetle daha geniş ve büyüktür. Kürsü ve Arş kavramları için sahih akide kitaplarına başvurulabilir.

[سبح اسم ربك الأعلى] سورة الأعلى الآية: ١

"Rabbinin yüce adını, (şirkten ve her türlü noksanlıklardan, O'nun azametine yaraşır bir şekilde) tenzih et."[A'lâ Sûresi:1]

"Fevka/Üstünde/Üzerinde" kelimesinin iki şu âyette geçmesi gibi:

[وهو القاهر فوق عباده] سورة الأنعام الآية: ١٨

"O, kullarının üzerinde her türlü güce sahip mutlak hükümrandır. O, (hikmeti gereği her şeyi yerli yerine koyan) hikmet sahibi, her şeyden hakkıyla haberdâr olandır." (En'âm Sûresi:18)

[يخافون ربهم من فوقهم ويفعلون ما يؤمرون] سورة النحل الآية: 50

"Onlar (melekler), (zâtı ve gücü ile) kullarının üstünde bulunan Rablerinden korkarlarve onlar, kendilerine ne emrolunursa, onu yaparlar." (Nahl Sûresi:50)

- Şu âyetlerde olduğu gibi, her şeyin O'nun katından inmesi:

[يدبر الأمر من السماء إلى الأرض] سورة السجدة الآية: 5

"Gökten yere kadar bütün işleri O düzenleyip yönetir.Sonra (bütün bu işler), sizin (dünyada) saydıklarınıza (hesabınıza) göre bin yıl tutan bir günde O'nun katına yükselir." (Secde Sûresi:5)

[إنا نحن نزلنا الذكر] سورة الحجر الآية: 9

"Hiç şüphesiz ki o Zikr'i (Kur'an'ı) biz indirdik ve onu koruyacak olan da biz'iz." (Hicr Sûresi:9)

Bu ve buna benzer âyetlerde olduğu gibi.

- Şu âyetlerde olduğu gibi, her şeyin O'nun katına yükselmesi:

[إليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه] سورة فاطر الآية: ١٥

"Kim izzet istiyorsa bilsin ki, izzet tamamiyle Allah'ındır. Güzel sözler, O'na çıkar ve sâlih amel O'na yükselir.Kötülük için tuzak kuranlara şiddetli bir azap vardır. Onların kurdukları bütün tuzaklar mutlaka bozulacaktır." (Fâtır Sûresi:10)

[تعرج الملائكة والروح إليه] سورةالمعارج الآية: 4

"Melekler ve Rûh (Cebrail), O'nun arşına; miktarı (dünya yılı ile) ellibin sene olan bir günde yükselirler (bu süre, mü'min için bir vakit namazı süresi kadardır.)"(Meâric Sûresi:4)

- Şu âyetlerde olduğu gibi, O'nun semânın üzerinde olması:

[أأمنتم من في السماء أن يخسف بكم الأرض] سورة الملك الآية: ١٦

"Semânın üzerinde olanın (Allah'ın) sizi yerin dibine geçirmesinden emin mi oldunuz? İşte o zaman bir de bakarsınız ki yer sarsılıp duruyor." (Mülk Sûresi:16)

İkincisi:

Sünnet'ten delillere gelince, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in söz, fiil ve ikrarından sahih olarak gelen birçok hadis vardır.

Nitekim "Uluvv" ve "Fevkiyye"nin zikri hakkında, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in secdesinde yaptığı duâlardan birisi de şu sözü idi:

[سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى] رواه أهل السنن وأحمد

"En yüce olan Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim." (Sünen sahipleri ile İmam Ahmed rivâyet etmişlerdir.)

Başka bir hadiste Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

وَاللهُ فَوْقَ الْعَرْشِ

"Allah, arşın üzerindedir." (Bkz: Elbânî'nin: "Uluvv Muhtasarı", s:70)

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in fiili sünnetine gelince, Vedâ haccı yılında, Arefe günü en büyük topluluk insanlara hitap ederken, işâret parmağını semâya doğru kaldırmış ve şöyle demiştir:

"Dikkat edin! Ben, tebliğ ettim mi (tebliğ görevini yerine getirdim mi?) Sahâbe: Evet, tebliğ ettin, dediler. O tekrar: Dikkat edin! Ben, tebliğ ettim mi (tebliğ görevini yerine getirdim mi?) Sahâbe: Evet, tebliğ ettin, dediler. O tekrar: Dikkat edin! Ben, tebliğ ettim mi (tebliğ görevini yerine getirdim mi?) Sahâbe: Evet, tebliğ ettin, dediler.O her defasında: Allahım! Şâhid ol! diyerek parmağını önce semâya doğru kaldırırıyor, sonra insanlara işâret ediyordu."

Yine, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in fiili sünnetlerinden birisi de, onlarca hadiste geldiği üzere, o duâda ellerini semâya kaldırırdı.İşte bu, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in fiilî sünneti ile Allah Teâlâ'nın semânın üzerinde olduğunun isbatıdır.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in takrirî sünnetine gelince, câriye hadisinde gelmiştir.

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- câriyeye:

- Allah nerededir? diye sordu.

Câriye:

- Semâdadır, diye cevap verdi.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Ben kimim? diye sordu.

Câriye:

- Sen, Allah'ın elçisisin, diye cevap verdi.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- câriyenin efendisine:

- Onu hürriyetine kavuştur (azad et), çünkü o, mü'minedir, buyurdu." (Müslim ve başkaları rivâyet etmişlerdir.)

Bu câriye, genellikle diğer câriyelerde olduğu gibi, eğitim görmemiş, hür olmayıp köle kadın olmasına ve hürriyeti kendi elinde olmamasına rağmen, Rabbinin semâda olduğunu biliyorsa, insanlardan bazı sapık kimseleri nasıl olur da Allah Teâlâ'nın semâda olduğunu inkâr edip: Allah Teâlâ, ne yukarıda, ne aşağıda, ne sağda, ne de soldadır. Aksine O, her yerdedir! diyebilirler?!

Üçüncüsü:

İcmânın delil olmasına gelince, ilk müslümanlar, Allah Teâlâ'nın zâtı ile semâda olduğu konusunda ittifak etmişlerdir.

Nitekim ilim ehlinin bu konuda görüşlerini, Zehebî -Allah ona rahmet etsin- "el-Uluvv lil-Aliyyi'l-Ğaffâr" adlı eserinde nakletmiştir.

Dördüncüsü:

Aklın delil olmasına gelince, diyebiliriz ki:

"el-Uluvv", akıl sahiplerinin ittifakıyla kemâl sıfatıdır.Kemâl sıfatı olduğuna göre, bunun Allah Teâlâ için sâbit olması gerekir.Çünkü mutlak olan bütün kemal sıfatlar, Allah Teâlâ için sâbittir.

Beşincisi:

Fıtratın delil olmasına gelince, bu konuda tartışma götürmediği ve büyüklenmenin kabul edilmediği bir gerçek vardır ki o da; her insan, -fıtratı gereği- Allah Teâlâ'nın semâda olduğunu bilir ve böyle inanır. Bunun içindir ki savmaya gücünün yetmediği bir şey aniden başına geldiği zaman, başından savması için hemen Allah Teâlâ'ya yönelirsin. Çünkü senin kalbin, başka hiçbir yöne değil de, sadece semâya yönelir.Hatta çok ilginçtir ki, Allah Teâlâ'nın, yarattıklarının üzerinde olduğunu inkâr edenler, duâ sırasında ellerini ancak semâya kaldırırlar.

Hatta Allah Teâlâ'nın düşmenı olan Firavun bile, Musa -aleyhisselâm- ile Rabbi konusunda tartışmak istediği zaman veziri olan Haman'a şöyle demişti:

[يا هامان ابن لي صرحاً لعلي ابلغ الأسباب أسباب السماوات فأطلع إلى إله موسى .. الآية] سورة غافر الآيتان: 36–37

"Firavun:

- Ey Hâmân! Bana yüksek bir kule inşa et, belki yollara, göklerin yollarına böylece erişirim de Mûsâ'nın ilâhına ulaşırım! Doğrusu ben onun yalancı olduğunu zannediyorum, dedi.Böylece yaptığı kötü işi, Firavun'a süslü (câzip) gösterildi ve yoldan saptırıldı.Sonuç itibariyle Firavunun hile ve tuzağı tamamen boşa çıktı." (Mü'min Sûresi:36-37)

Firavun, hakikatte ve kendi nefsinde Allah Teâlâ'nın varlığını gerçekten biliyordu.

Nitekim Allah -azze ve celle- bu konuda şöyle buyurmuştur:

[وجحدوا بها واستيقنتها أنفسهم ظلما وعلوا] سورة النمل الآية: ١4

"Kendileri de bunlara kalpten inandıkları halde, zulûm ve kibirlerinden onları inkâr ettiler.(Ey Rasûl! Allah'ın âyetlerini inkâr ederek yeryüzünde) bozgunculuk yapanların sonlarının nice olduğuna bir bak!" (Neml Sûresi:14)

Kur'an, sünnet, icma, akıl, fıtrattan hatta kâfirlerin sözlerinden zikredilen bu kadar çok delil, Allah Teâlâ'nın gökte olduğuna delâlet etmektedir.

Allah Teâlâ'dan, bizleri hidâyete ve hakka iletmesini dileriz.